

RAGNAR HULT

AS EXCURSÍONS DUN CIENTÍFICO FINLANDÉS EN 1899 POLA GALIZA.

Xosé A. Fraga Vazquez

O xeógrafo e botánico Hult visitou Galiza no ano 1899 co fin de levar a cabo investigacións xeomorfolóxicas. Nos meses de estancia este profesor finlandés percorreu o país e deixou as suas impresións sobre a nosa Natureza.

Ragnar Hult (Pohja, Sw. Pojo, Finlandia, 1857 - Helsinki, 1899) rematou os estudos universitarios de Botánica en 1878 na Universidade de Helsinki, iniciando nesa materia a docéncia na mesma Universidade. Posteriormente a sua atención científica vai dirixirse cara a Xeografía; foi o principal promotor desta materia como disciplina independente en Finlandia e traballou a prol da sua relación coas Ciencias Naturais.

Unha das pescudas que o xeógrafo finés desenvolvía era o estudo da formación do relevo do seu país; en 1898 acada o finanziamento suficiente para levar a cabo unha viaxe de estudos por tres anos. A fins do 1898 inicia a viaxe ao Estado Español, visitando a zona central da península e dirixíndose despois á Galiza. Mais, a viaxe proyectada acabou pronto; no mesmo ano 1899 encóntrase enfermo e debe regresar a Finlandia ese verán, para morrer alí o 25 de Setembro.

O percorrido de Hult pola Galiza iniciase por Ourense; chegou os primeiros días de Xaneiro á provincia. Comeza as suas excursións, recollendo plantas e realizando observacións xeolóxicas ao longo do mes de Xaneiro; pasa case todo mes de Febreiro pola provincia de Pontevedra; marcha a Santiago a primeiros de Marzo e

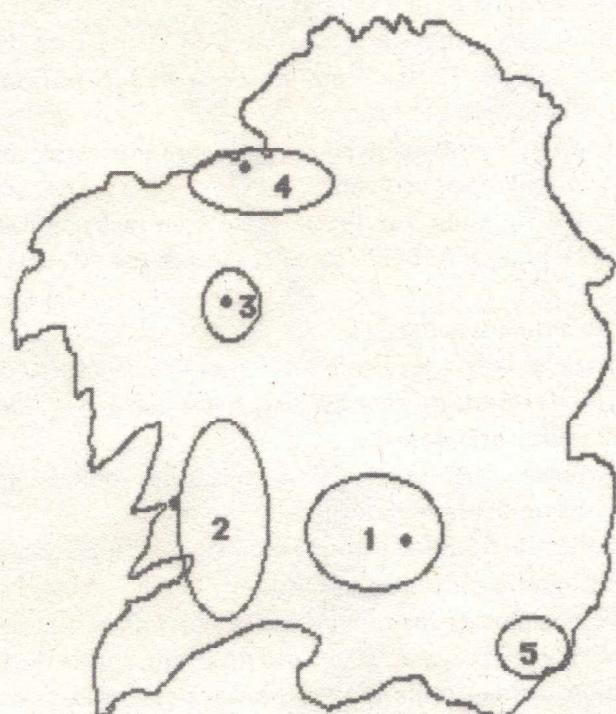
chega á Coruña, onde permanece desde o 15 de Marzo até o 6 de Abril, hóspede do grande naturalista galego Vitor López Seoane. O 6 de Maio estaba en Viana do Bolo, camiño de Zamora, saíndo da Galiza.

Hult, apesar da inesperada morte, chegou a publicar parte dos resultados das suas pescudas xeolóxicas; o 13 de Febreiro asina en Pontevedra un artigo no que analiza o proceso de disgragación do granito galego, *Grani-tens vittrung i Galicien* (HULT, 1899-1900). O texto, que está redactado cando Hult desenvolvía unha primeira fase da visita, amosa o seu coñecemento do granito e dos procesos de alteración desta rocha; contén a primeira referencia científica na Galiza ás pias ou ás cacholas; terceira desde que as decrebera por vez primeira H. Reusch en 1883, na illa de Córcega. Neste artigo negaba Hult a existencia

de glaciarismo cuaternario na Galiza. A visita posterior á zona de Viana do Bolo, no mesmo mes de Maio, permitiralle cambiar de opinión; na narración desa viaxe (HULT, 1899) realiza a descripción pioneira do glaciarismo na Galiza. Os anteditos traballos ficaban ignorados pola bibliografía galega; a morte do seu contacto galego, Seoane, en 1900, e a inesperada do próprio Hult en 1899, favoreceron que as actividades de Hult foran descoñecidas na Galiza até o noso achádego.

O texto, *Fjallvandringar i Galicien och Zamora* (HULT, 1899), ten un contido xeral divulgativo; a agradabel narración de Hult, contándonos, sobre todo, o seu camiñar polos montes ourensáns, amósanos a grande vitalidade deste home, co contrapunto tráxico da sua morte ese ano; ollamos unha persoa inqueda, interesada pola vida, os costumes dos paisanos, as características da vida local, a paisaxe como elemento estético é case, diríamós, integrante da propia natureza humana. Ragnar Hult fáciase eco dun xeito de aproximación ao medio ambiente, un excursionismo, contacto organizado coa Natureza, que tivo un auxe notábel no período de fins de século XIX e inicios do XX en Europa, concretándose no agrumar de grupos

Os seus textos conteñen a primeira referencia científica ás pias ou cacholas, e a descripción pioneira do glaciarismo na Galiza.

Zonas por onde Hult desenvolveu as suas excursións, numeradas cronoloxicamente.

Repara en moitos detalles da paisaxe, dos hábitos políticos e sociais, observacións que fanalgún dos seus textos un valioso documento

de estudo, sociedades excursionistas, etc... A importancia da dimensión excursionista da viaxe e do interese de Hult pola divulgación, formaba parte da sua concepción sobre o achegamento da sociedade á Natureza. Onde fica de manifesto ese interese divulgador é na publicación deste traballo específico para un Calendario. Hult está a principios de Maio polos montes do Leste da provincia e o 6 sae da Galiza. O texto permitenos coñecer detalles destes derradeiros tramos e observacións da estancia na Galiza, o seu camiñar polos montes ourensáns.

Segundo o texto antedito, Hult parte da Rúa, lugar ao que, probablemente, chegara en tren desde A Coruña. O dia 1 de Maio sae de Viana do Bolo cara ao límite coa provincia de Zamora, na que se interna até Porto; volta á Galiza e percorre a Serra Calva, Segundeira e do Eixe. Chega o dia 3 a Ramilo, continuando cara a Viana, a zona de Manzaneda, Serra da Queixa e Póvoa de Trives; está na Rúa o dia 6 desde onde marcha en tren cara Madrid. Acude á zona con algúns contactos previos; faise cos servicios

dunha mula e duns mozos, que lle axudan no percorrido e actividades.

Inicia a excusión cunha excelente disposición de ánimo, favorecida pola contemplación dunha paisaxe estimulante: *O dia era maravilloso. Oh, o ceo da Galiza, que calmante para os ollos é a sua azul clara! Oh, o sol da Galiza, canta fortaleza teñen os teus raios, que as nubes non poden tapar! Cómo a Natureza proclama a sua riqueza. Non hai silencio, esgotamento. Era un auténtico dia de maio. Colinas e vals ... (HULT, 1899:13).*

Se no diario que elaborou na viaxe amosaba unha salientabel atención a numerosos temas, recollendo unha ampla información, desde un poema sobre a guerra de Cuba, cancións galegas, debuxos do monte Pedroso, etc..., no texto comentado continua e intensifica esa actitude; repara en moitos detalles da paisaxe, dos hábitos políticos e sociais, observacións que fan deste texto un valioso documento. Ragnar Hult apreséntasenos, ademais de como un científico riguroso e atento, como un home curioso, ledo, aberto e liberal. Ao lombo da mula ou camiñando, cantando cancións do seu país, avanzaba polos montes ourensáns; nas paradas de traballo, en palabras suas, *observaba, facía notas, media e recolleitaba*, ao que debemos engadir a realización de algúns fotos. O esforzo de camiñar era compensado con sínxelas pero apetitosas comidas, entre as que Hult salienta a tortilla de troitas e sobre todo, o suntuoso cabrito; ainda tiña fol-

Bibliografía

HULT, R. (1899). Fjällvandringar i Galicien och Zamora. In: Fran Nord till Syd, Kalender: 30-55. Geografiska Föreningen i Finland, Helsingfors; (1899-1900). Graanitens vittring i Galicien (Desagregation du granite en Galice). Meddelanden af Geografiska Föreningen i Finland, V:1-7. Helsingfors.

CARBALLAL, R.; FRAGA, X.A.; GARCIA, A. e REINOSO, J. (1992). A Colección de Musgos, Hepáticas e Líquens de López Seoane e Hult. Seminario de Estudos Galegos, Área de Biología.

FRAGA VAZQUEZ, X.A.; RIKKINEN, K. & VIDAL ROMANI, X.R. (en prensa). The visit of geographer and botanist Ragnar Hult to Galiza in 1899. Ingenium, 4.

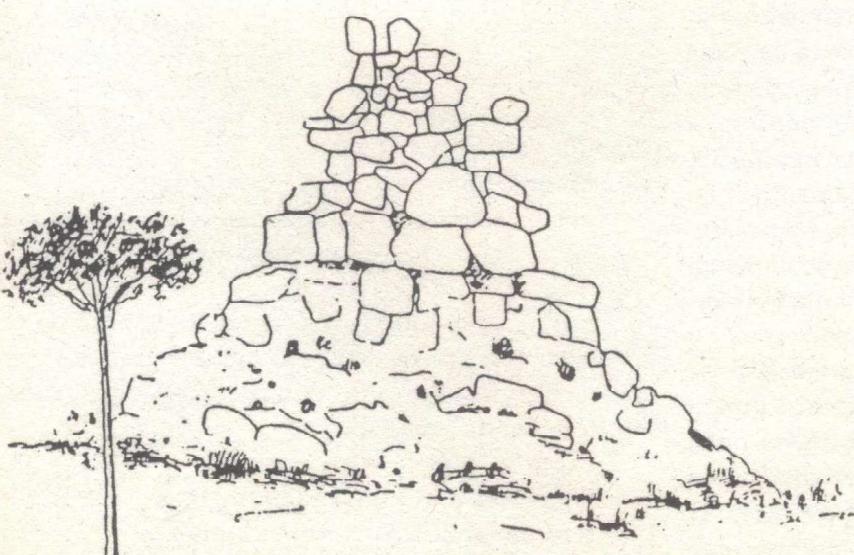
gos para, chegada a noite, coñecer os costumes do lugar e intensificar a leitura do Quixote.

Como indicamos, a excusión que estamos a comentar permitíralle ofrecer a pioneira descripción do glaciarismo galego; perto de Ramilo observa emocionado: *Podía dar crédito aos meus ollos? Aquí, no límite da zona de carballeiros, a 1384 metros sobre o nível do mar, había un clarísimo terreo glacial de orixe moi antiga (...) O meu corazón latejava de emoción ao observar este impresionante e primeiro achádego ...*

Con posterioridade tería oportunidade de realizar novas observacións de glaciarismo, na zona de Cabeza de Manzaneda. O activo profesor finlandés completaba as pescudas xeoloxicas con novas recolleitas batánicas, axudado polos mozos que o acompañaban: *Había tal cantidad de flores, tantas novedades que non puden recoller todas as espécies para museus en Madrid e Helsinki.*

A intención de realizar unha publicación botánica sobre os exemplares recolleitos na Galiza fica posto de manifesto no seguinte texto: *Non quero cansar aos meus leitores enumerando todas as plantas; estas pertencen a un traballo especial que espero poder publicar sen tardanza.*

Realmente, toda a narración de Hult amosa a grande vitalidade deste home, unha enorme curiosidade e capacidade de traballo, que non facía agardar unha morte tan próxima. ■

Debuxo de Hult de granito da provincia de Ourense.